

10 ПРОСТИХ ПОРАД ЛОГОПЕДА БАТЬКАМ

Мова дитини розвивається під впливом мови дорослих і значною мірою залежить від достатньої мовної практики, нормального соціального і мовного оточення, від виховання і навчання, які починаються з перших днів її життя.

- Розмовляйте зі своєю дитиною під час всіх видів діяльності, таких як приготування їжі, прибирання, одягання-роздягання, гра, прогулянка і т.д. Говоріть про те, що ви бачите, що робить дитина, що роблять інші люди і що бачить ваша дитина.
- Говоріть, використовуючи ПРАВИЛЬНО побудовані фрази, речення. Ваше речення повинне бути на 1-2 слова довше, ніж у дитини. Якщо ваша дитина поки що висловлюється тільки однослівними реченнями, то ваша фраза повинна складатися з 2 слів.
- Задавайте ВІДКРИТІ питання. Це стимулюватиме вашу дитину використовувати декілька слів для відповіді. Наприклад, говоріть «Що він робить?» замість «Він грає?»
- Витримуйте паузу, щоб у дитини була можливість говорити і відповідати на питання.
- Слухайте звуки і шуми. Запитайте «Що це?» Це може бути гавкіт собаки, шум вітру, мотор літака і т.д.
- Розкажіть коротку розповідь, історію. Потім допоможіть дитині розказати цю ж історію вам або кому-небудь ще.

- Якщо ваша дитина вживає всього лише декілька слів у мові, допомагайте їй збагатити свою мову новими словами. Виберіть 5-6 слів (частини тіла, іграшки, продукти) і назвіть їх дитині. Дайте їй можливість повторити ці слова. Не чекайте, що дитина вимовить їх відмінно. Надихніть дитину і продовжуйте їх заучувати. Після того, як дитина вимовила ці слова, введіть ще 5-6 нових слів. Продовжуйте додавати слова до тих пір, поки дитина не визнає більшість предметів навколишнього світу. Займайтеся щодня.

Якщо дитина називає тільки одне слово, почніть учти його коротким фразам. Використовуйте слова, які ваша дитина знає. Додайте колір, розмір, дію. Наприклад, якщо дитина говорить «м'яч», послідовно навчите її говорити «Великий м'яч», «Тетянин м'яч», «круглий м'яч» і т.д.

- Більшість занять проводьте в ігровій формі. Робота з дитиною повинна активізувати мовне наслідування, формувати елементи зв'язного мовлення, розвивати пам'ять і увагу.

- Дуже важливо вже у ранньому віці звернути увагу на мовний розвиток дитини, а не чекати, коли вона «сама заговорить».

Мова дитини розвивається під впливом мови дорослих і значною мірою залежить від достатньої мовної практики, нормального соціального і мовного оточення, від виховання і навчання, які починаються з перших днів її життя.

- Розмовляйте зі своєю дитиною під час всіх видів діяльності, таких як приготування їжі, прибирання, одягання-роздягання, гра, прогулянка і т.д. Говоріть про те, що ви бачите, що робить дитина, що роблять інші люди і що бачить ваша дитина.

- Говоріть, використовуючи ПРАВИЛЬНО побудовані фрази, речення. Ваше речення повинне бути на 1-2 слова довше, ніж у дитини. Якщо ваша дитина поки що висловлюється тільки однослівними реченнями, то ваша фраза повинна складатися з 2 слів.

- Задавайте ВІДКРИТІ питання. Це стимулюватиме вашу дитину використовувати декілька слів для відповіді. Наприклад, говоріть «Що він робить?» замість «Він грає?»

- Витримуйте паузу, щоб у дитини була можливість говорити і відповідати на питання.

- Слухайте звуки і шуми. Запитайте «Що це?» Це може бути гавкіт собаки, шум вітру, мотор літака і т.д.
- Розкажіть коротку розповідь, історію. Потім допоможіть дитині розказати цю ж історію вам або кому-небудь ще.
- Якщо ваша дитина вживає всього лише декілька слів у мові, допомагайте їй збагатити свою мову новими словами. Виберіть 5-6 слів (частини тіла, іграшки, продукти) і назвіть їх дитині. Дайте їй можливість повторити ці слова. Не чекайте, що дитина вимовить їх відмінно. Надихніть дитину і продовжуйте їх заучувати. Після того, як дитина вимовила ці слова, введіть ще 5-6 нових слів. Продовжуйте додавати слова до тих пір, поки дитина не визнає більшість предметів навколишнього світу. Займайтеся щодня.

Якщо дитина називає тільки одне слово, почніть учти його коротким фразам. Використовуйте слова, які ваша дитина знає. Додайте колір, розмір, дію. Наприклад, якщо дитина говорить «м'яч», послідовно навчите її говорити «Великий м'яч», «Тетянин м'яч», «круглий м'яч» і т.д.

- Більшість занять проводьте в ігровій формі. Робота з дитиною повинна активізувати мовне наслідування, формувати елементи зв'язного мовлення, розвивати пам'ять і увагу.
- Дуже важливо вже у ранньому віці звернути увагу на мовний розвиток дитини, а не чекати, коли вона «сама заговорить».

Корекційні вправи на розвиток пам'яті та уваги

Розвиток пам'яті насамперед залежить від зацікавленого включення особистості в продуктивну діяльність, зокрема навчальну, спрямовану на самостійне пізнання світу або досягнення нових результатів діяльності. Чим вагоміші мотиви супроводжують діяльність суб'єкта, тим успішніші результати запам'ятовування. При цьому запам'ятовування є результативним незалежно від того, чи ставилася мета запам'ятати.

Виховання пам'яті нерозривно пов'язане з вихованням самої особистості. Для розвитку пам'яті в учнівській молоді треба виховувати передусім позитивні мотиви навчання і праці, любов до знань і трудової діяльності, зацікавленість в результатах діяльності та почуття відповідальності за виконання своїх обов'язків. Тільки повноцінна діяльність особистості сприяє розвитку доброї пам'яті. Інтерес, зацікавленість, активне ставлення до діяльності сприяють мимовільному запам'ятовуванню.

Слабка пам'ять не існує сама по собі. Це є не що інше, як слабка увага і розпорошена спостережливність, спрямована одночасно на кілька предметів. Тому треба систематично розвивати вольову увагу й навички концентрації думки спеціальними вправами. Крім того, сила уваги залежить від ступеня вольової й вторинної уваги — репродукування в подробицях за допомогою уваги на тлі загального уявлення про предмет.

Для запам'ятовування важливим є перше враження, його якість і глибина. Воно посилюється комплексним сприйманням об'єкта різними органами чуття. Вся інформація має сприйматись як щось змістово ціле й значуще, логічно пов'язане. Краще, якщо вона є предметом активної діяльності, зацікавлених роздумів, розумової переробки: виділення головного, істотних зв'язків, структурування, аргументації тощо. Легко й надійно запам'ятовується новий матеріал, пов'язаний з попереднім досвідом, коли він його чимось доповнює і збагачує, розширює можливості діяльності особи. Ефект запам'ятовування значно посилюється, якщо інформація є для суб'єкта необхідною, пов'язана з метою його діяльності, становить певний інтерес. Наприклад, готуючись до польоту і вивчаючи заданий маршрут, штурман не тільки визначає й обчислює основні етапи і контрольні пункти шляху, а й без спеціальних зусиль добре запам'ятовує найважливіші орієнтири, супровідні ознаки, які допоможуть надійно ідентифікувати його з місцевістю, показниками приладів тощо. Така мобілізація пам'яті пояснюється тим, що в польоті всі дані можуть виявитися дуже потрібними й важливими і без них не можна якісно виконати завдання. Незнання цих даних може призвести навіть до аварії.

Удосконалення пам'яті вимагає постійних тренувань. Регулярна й напружена робота пам'яті стає звичкою, створює умови для формування продуктивної пам'яті. Тренування не повинно бути ізольованим актом, штучним повторенням одного й того самого. Тренуючи пам'ять, кожного разу потрібно виявляти наполегливість, силу та впевненість, постійно домагатись поліпшення результатів запам'ятовування. Не треба надмірно лякати себе невдачами, вдосконаленню пам'яті дуже шкодять перенапруження, негативні емоції, пасивність і лінощі. Завдання крок за кроком повинні збільшуватись, а їх виконання свідчитиме про зростання тренувального ефекту.

Важливою умовою ефективного запам'ятовування є дотримання певних правил. Запам'ятовувати треба в доброму настрої й на «свіжу голову», коли ще не настала втома. Під час запам'ятовування не треба чергувати матеріал, близький за формою і змістом. Слід обробляти інформацію для запам'ятовування, порівнюючи різні дані, спираючись на асоціації (смилові й структурні), виділяючи опорні сигнали («вузлики на пам'ять»). Потрібно творчо застосовувати мнемотехнічні прийоми, штучно наділяючи інформативний матеріал смисловими зв'язками, змістом, значенням, залучаючи різні види пам'яті.

Головний сенс мнемотехнічних прийомів полягає в то, му, що матеріал запам'ятовування глибше аналізується, структурується і більше усвідомлюється. Так, при запам'ятовуванні історичних дат можна використати порівняння за

схожістю і контрастом з відомими подіями, при запам'ятовуванні іноземних слів — з уже засвоєними словами або зі словами рідної мови тощо.

Чим більше людина знає, тим легше їй запам'ятати нове пов'язуючи маловідоме з нагромадженим досвідом. Засвоєння понять та інших інформативних даних у процесі багаторазового повторення створює базу для подальших асоціацій з новим матеріалом запам'ятовування. Тому на початкових етапах навчання, коли нову інформацію нема з чим пов'язувати, виникають значні труднощі й доводиться багато разів повторювати, щоб добре запам'ятати. Оволодіння поняттєвим апаратом і знаннями певної галузі значно збільшує можливості швидкого й міцного запам'ятовування нової інформації завдяки смисловій пам'яті.

Основним способом поліпшення пам'яті людини є формування вміння запам'ятовувати й відтворювати. Пам'ять розвивається тренуванням і наполегливою працею, спрямованою на запам'ятовування, тривале збереження, цілковите й точне відтворення.

Вправи, що зміцнюють спостережливість і пам'ять:

1. Уважно подивіться на знайомий предмет, потім, закривши очі, образно уявіть його собі в подробицях. Відкривши очі, ще раз погляньте на нього і зазначте, які деталі були вами випущені.
2. Вивчений предмет спробуйте намалювати з пам'яті. Потім виявіть, що забули намалювати.
3. Опишіть із пам'яті риси добре знайомої людини. Спостерігаючи за цією людиною під час зустрічі, уточніть не помічені вами риси її обличчя.
4. Подивіться на 7—15 дрібних предметів, а після з пам'яті опишіть їх.
5. Спробуйте добре роздивитися предмет, що падає. Потім опишіть його якомога точніше.
6. Огляньте кімнату, запам'ятайте, що в ній знаходиться. Потім закрийте очі й уявіть образ побаченого в подробицях.
7. Згадайте голос та інтонацію фрази знайомої вам людини й спробуйте закритими очима уявно знову почути її. Потім повторіть фразу вголос, під час зустрічі з цією людиною порівняйте «оригінал» з імітацією.

ЯК ПОДОЛАТИ ЗАЇКУВАТІСТЬ

Консультація для батьків

Заїкуватість — не лише порушення звуковимови, а й захворювання всього організму. Тому поряд з логопедичною корекційною роботою цей феномен потребує спеціального загальнозміцнювального лікування. Як показують наукові дослідження, заїкуватість можна розглядати як частковий вид неврозу — логоневроз: порушення темпу, ритму, плинності мови, викликане судомами м'язів мовного апарату. При заїкуватості у мовленні спостерігаються вимушені зупинки або повторення окремих звуків та складів унаслідок функціонального порушення діяльності вищої нервової системи. Порушення взаємодії та рівноваги процесів збудження і гальмування в головному мозку викликають неконтрольовані імпульси, які діють на весь організм та на зони звуковідтворення.

Будьте уважні! Не пропустіть перших ознак заїкуватості. Відразу ж зверніться до спеціаліста, якщо ваш малюк:

- ◆ вживає перед окремими словами зайві звуки (а, і);
- ◆ повторює перші склади та цілі слова напочатку фрази;
- ◆ робить вимушені зупинки в середині слова, фрази;
- ◆ зазнає труднощів напочатку мовлення.

Заїкуватість виникає, зазвичай, у віці від 2 до 5 років, коли відбувається інтенсивне становлення мовлення дитини. У системі інших нервових процесів мовлення як таке найбільш уразливе, тож різні навантаження на нервову систему так чи інакше впливають на мовлення дитини.

Малюк легко збуджується, а збудження призводить до виникнення судом.

Хлопчики заїкаються утричі частіше, ніж дівчатка.

Профілактика заїкуватості

- ◆ Мовлення людей, серед яких перебуває малюк, має бути неквапним, правильним, повільним та чітким.
- ◆ На мовленні дитини негативно позначаються несприятливі умови в родині (конфлікти, сварки).
- ◆ Стежте за дитиною! Уникайте психічних травм (часто-густо мами називають причиною заїкання переляк), фізичних травм (особливо голови).
- ◆ Не перевантажуйте дитину інформацією, зайвими емоціями.
- ◆ Не намагайтеся зробити з дитини вундеркінда, не форсуйте її розвитку.
- ◆ Не читайте страшних казок на ніч. Не лякайте бабаєм, дідьком тощо.
- ◆ Не карайте дитину надто суворо, не бийте, не залишайте в темній кімнаті тощо.

Заїкуватість виразніше проявляється на тлі втоми дитячого організму, загальної слабкості. Відтак у першій половині дня ця вада менш виражена, ніж у другій його половині.

Наодинці із собою діти не заїкаються, не роблять вони цього й під час співу.

Поради логопеда

1. Для виправлення заїкуватості слід впливати і на мовлення дитини, й на її організм загалом.
2. Порадьтеся з лікарями (психіатром, невропатологом, терапевтом).
3. Зміцнюйте та оздоровлюйте малюка.
4. Створіть спокійну, доброзичливу атмосферу в родині та в середовищі дитини.
5. Започаткуйте режим дня з обов'язковим дво-три-годинним денним та нічним (10-12 годин) сном.

6. Вилучіть з життя дитини агресивні мультфільми, фільми та комп'ютерні ігри. Натомість запропонуйте послухати добру казку або заспівати разом із вами гарну дитячу пісеньку.

7. Дотримуйтеся вимог раціонального та висококалорійного харчування дитини.

8. Загартовуйте малюка обтиранням, обливанням, купанням тощо.

Виконання всіх перелічених умов та корекційна робота логопеда допоможуть подолати складне порушення. Будьте терплячі, успіхів вам!